

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ У ТВОРАХ ДЖ. К. РОУЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР І ФІЛОСОФСЬКИЙ КАМІНЬ» ТА «ГАРРІ ПОТТЕР І ТАЄМНА КІМНАТА»

Актуальність дослідження визначається необхідністю дослідження специфіки включення перекладів творів світової літератури у контекст україномовного літературного простору. Оскільки твори «Гаррі Поттер і філософський камінь» та «Гаррі Поттер і таємна кімната» є складовою частиною сучасного літературного процесу, переклад його українською мовою робить міцнішими зв'язки між сучасними національними літературами.

Мета даної статті - здійснення аналізу перекладу власних імен із творів Дж. К. Роулінг «Гаррі Поттер і Філософський камінь» та «Гаррі Поттер і таємна кімната» українською мовою.

Об'єктом дослідження є власні імена і назви у творах Дж. К. Роулінг «Гаррі Поттер і філософський камінь», «Гаррі Поттер і таємна кімната» та їх відповідники в українському перекладі, виконаному Віктором Морозовим.

Стаття присвячена дослідженню особливостей передачі власних назв та імен, вжитих в романах жанру фентезі сучасної англійської письменниці Дж. К. Роулінг, українською мовою.

На основі зіставлення англійських перекладів української прози з їхніми оригіналами можна визначити такі способи передачі власних назв: транскрипцію, транслітерацію, переклад за допомогою традиційних відповідників, компенсацію, уточнення, власне переклад. [5, с. 96-113]

Віктор Морозов часто передає лексеми за допомогою традиційних відповідників. Наприклад, в романі та його перекладі знаходимо: *Bristol / Брістоль, Christmas / Різдво, Yorkshire/Йоркшир.*

Christmas was coming. [7]

Наближалось Різдво. [4, с. 152]

Viewers as far apart as Kent, Yorkshire, and Dundee have been phoning in to tell me that instead of the rain I promised yesterday, they've had a downpour of shooting stars! [7]

Мені телефонували глядачі з таких далеких місць, як Кент, Йоркшир і Данді, й повідомляли, що замість обіцяного вчора дощу вони спостерігали потоки падучих зірок! [4, с. 10]

При перекладі назв різноманітних власних назв магічного світу В.Морозов не досить послідовно застосовує переклад або транскрибування. Так, назви вулиць передано виключно за допомогою транскрипції, не враховуючи того, чи є походження даної назви прозорим:

Not for the first time, an argument had broken out over breakfast at number four, Privet Drive, (від англ. privet — «бирючина», drive – «алея, проїзд»[1]). [6]

Уже не вперше в будинку номер 4 на вулиці Прівіт - драйв сніданок розпочинався зі сварки. [3, с. 3]

«Never?» said Mr. Weasley. «But how did you get to Diagon Alley to buy your school things last year?» [6]

Ніколи? — здивувався містер Візлі. — А як ти потрапив на алею Діатон, де купував торік речі для школи? [3, с. 29]

Проте при перекладі власних назв - найменувань різноманітних об'єктів магічного світу (магазинів, помешкань, предметів) - перекладач використовує різні способи передачі слова:

But it -was a subdued group that headed back to the fireside in the Leaky Cauldron, where Harry, the Weasleys, and all their shopping -would be traveling back to the Burrow using Floo powder. [6]

Але, підійшовши до каміна в «Дірявому Казані», звідки Гаррі й родина Візлів з усіма покупками мали з допомогою порошку флу повертатися у «Барліг», усі були в досить пригніченому настрої. [3, с. 36]

«We'll all meet at Flourish and Blotts in an hour to buy your schoolbooks,» said Mrs. Weasley, setting off with Ginny. [6]

— Зустрінемося всі за годину біля «Флоріш і Блотс» і купимо там підручники, — сказала місіс Візлі, відходячи разом із Джіні. [3, с. 32]

Порівняння двох наведених прикладів свідчить про непослідовність підходу перекладача до передачі власних назв на позначення різноманітних закладів у творі. Так, назву бару *Leaky Cauldron* було перекладено дослівно як «Дірявий Казан», проте назву книгарні *Flourish and Blotts* було передано за допомогою транскрипції, хоча значення цих слів є прозорим (*flourish* - «завиток, літературна прикраса, яскравий вислів», *blotts* - від *blotter* - «писака» [1]).

Натомість у деяких випадках власні назви отримують дослівний або близький за семантикою переклад:

A lopsided sign stuck in the ground near the entrance read, The Burrow. [6]

Біля воріт з землі випинався стовп із кривобокою табличкою з написом «Барліг». [3, с. 24]

Особливе значення в цьому тексті має переклад географічних назв та імен. Переважна їх більшість просто транскрибується відповідно до правил українського правопису. Так, англійська літера *h* у власних назвах послідовно передається українською літерою *г*, аналогічно *g* — *г*: *Harry* — *Гаррі*, *Hogwarts* - *Гогвартс*, *Hedwig* — *Гедвіта*, *Hermlione* - *Герміона*.

В. Морозов використовує і метод заміни. Наприклад, знаходимо *Баба-Яга* як відповідник до *Banshee*, магічної книги *Charm Your Own Cheese* - «Як виворожити власні вареники», *Malcolm* - *Майкл*.

Piers, Dennis, Malcolm, and Gordon were all big and stupid, but as Dudley was the biggest and stupidest of the lot, he was the leader. [7]

Пірс, Деніс, Майкл і Гортон були великими теленнями, проте найбільшим теленнем був Дадлі, їхній лідер. [4, с. 25]

В романі та його перекладі було встановлено приклади уточнюючого перекладу в українському тексті. Наприклад, перекладач вважав за потрібне передати *Surrey* як *графство Суррей*.

Mr. H. Potter The Cupboard under the Stairs 4 Privet Drive Little Whinging Surrey [7]

Містеру Г. Поттеру Комірчина під сходами 4, Привіт-драйв Літл-Вінгін Графство Суррей [4, с. 27]

Справжня творчість перекладача при передачі власних імен і назв починається в той момент, коли він зустрічає так звані значенневі власні імена, прізвиська та прізвиська. Тоді ж з'являється і перекладацька проблема, пов'язана з аналізом суті та функції значущих імен в тексті і способом їх передачі в перекладі [3, с. 162].

Є багато вдалих випадків передачі власних імен за допомогою перекладу. Цікавим є приклад передачі імені головного негативного персонажа. При народженні він отримав ім'я *Tom Marvolo Riddle*. Мати назвала його *Томом* в честь батька, *Морволо* в честь діда, але при передачі його повного імені виникає складність.

Справа в тому, що *Волдеморт* ненавидів свого батька і, ще навчаючись в чаклунській школі, вигадав собі інше ім'я, склавши анаграму з літер імені, отриманого при народженні. Таким чином, з літер, що складають *Tom Marvolo Riddle*, вийшло *I am lord Voldemort*. [6] Перекладач вирішив зберегти принцип утворення імені і заради нього внести зміни в саме ім'я. Таким чином, в перекладі маємо *Том Ярволод Редл - Ялорд Волдеморт*. [3, с. 134]

Аналіз українського передачі власних назв у книгах Дж. К. Роулінг «Гаррі Поттер і філософський камінь», «Гаррі Поттер і таємна кімната» у порівнянні з текстом оригіналу дозволяє зробити висновок, що вони створюють значні труднощі для перекладу. Залежно від прозорості етимології, семантичної навантаженості та суб'єктивного підходу перекладача власні назви або перекладаються, або транскрибуються. Причому вибір способу передачі не є досить послідовним, що є недоліком перекладу. Так, назви з досить прозорим походженням, які можна було б передати за допомогою еквівалентів або авторських новотворів з вже існуючих у мові елементів, передаються В. Морозовим за допомогою транскрипції (*Flourish and Blotts* - *Флоріш і блотс*). Для україномовного читача вони постають лише як набір звуків, що має англійське забарвлення, але не несе ніякого змісту, тому образність твору звичайно втрачає багато від такого способу передачі назв. Треба відзначити вдалу передачу перекладачем співзвучностей та гри слів, на якій побудовано чимало образів (магічна книга «Як виворожити власні вареники»). У ряді випадків це призводить до докорінної зміни змісту, проте перекладач вважає цю заміну необхідною заради збереження стилістики оригіналу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Англо-український словник: більше 100000 слів (350000 варіантів перекладу)/за ред. проф. Гороть Є. І. - Вінниця: Нова Книга, 2006. - 1700 с.
2. Виноградов В.С. Введение в переводоведение. - М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. - 224 с.
3. Дж. Ролінг. Гаррі Поттер і таємна кімната/Пер, з англ. В. Морозова за ред. І. Малковича і П. Тарашука. - А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га, 2002. - 252 с.
4. Дж. Ролінг. Гаррі Поттер і філософський камінь/Пер, з англ. В.Морозова за ред. І.Малковича і П. Тарашука. - А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га, 2002. - 319 с.
5. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. - Вінниця. «Нова книга», 2003. - 448 с.
6. Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets. -<http://treehairypotterebook.blogspot.com/2007/07/book-2-harry-potter-and-chamber-of.html>
7. Rowling J.K. Harry Potter and the Sorcerer's Stone. -<http://freehanypotterebook.blogspot.com/2007/07/book-1-harry-potter-and-sorcerers-stone.html>

Бондарук О.

Науковий керівник – доц. Петришин Г. Р.

ЖИТТЄВІ СТРАТЕГІЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ

Життєва стратегія – один із основних регуляторів соціальної поведінки» особи. Вона «організує цілісність життєдіяльності, визначає спосіб буття людини, є важливим критерієм зрілості та психологічного благополуччя» особистості [6].

Тому актуальність вивчення життєвих стратегій сучасних студентів зумовлена багатьма чинниками, зокрема потребою: 1) продовження соціалізації в рамках навчально-виховного процесу у вузі; 2) виявлення траєкторії соціалізаційного відхилення й подальшого аналізу девіацій у молодіжному середовищі; 3) вивчення характеру протікання процесів професіоналізації молоді; 4) наукового осмислення проблем, із якими стикається сучасна студентська молодь, і вироблення практичних рекомендацій щодо їх пом'якшення.

Мета - розгляд життєвих стратегій сучасної української молоді.

Завдання – охарактеризувати головні проблеми життєвих стратегій молоді, що займають головну ланку сучасного суспільства:

- 1) аналіз світоглядних орієнтирів студентської молоді;
- 2) уявлення студентів про свої можливості самореалізації, зокрема професійної, та професійне майбутнє;
- 3) вивчення структури життєвих планів;
- 4) проблем студентської молоді [7].

Життєві стратегії та соціальна практика сучасної студентської молоді перебуває під впливом процесів соціальної трансформації сучасного українського суспільства.

Основними критеріями виділення типів життєвих стратегій були:

- орієнтація студентів на засіб відтворення свого соціального статусу;
- оцінка студентами ступеня успішності своєї адаптації до сучасних умов життя;
- засоби вирішення життєвих проблем та подолання життєвих труднощів;
- рівень та якість застосування засобів, що надаються новими соціальними можливостями [9].

Сьогодні перед молоддю стоять складні завдання в суспільно-політичній, культурній та економічній галузях, через інтеграцію України у світові та європейські процеси.

Молоді люди виходять на ринок праці у складний для себе період життя, вони переходять з одного якісного стану в інший – від навчання у трудову діяльність.

Вчені зазначають, що процес соціалізації сучасної молоді відбувається більш стрімко ніж у покоління її батьків. За цей період значно зросли їх потреби, якісно змінились уявлення про